

בירור הלכה

ולענין הלכה, צ"ע לענין בר מצוה, כיצד יש לנהוג כשנולד ביום ל' שבט בשנה פשוטה, שהוא א' דראש חודש אדר, ושנת הגיעו למצוות היא שנה מעוברת, אם נעשה בר מצוה ביום ל' שבט, דהיינו א' דראש חודש אדר ראשון, או ביום א' דראש חודש אדר שני, שהוא אדר העיקרי לענין דיני החודש. ולכאורה היה נראה להשוות דין זה למה שכתב בשו"ת הב"ח (סימן קמה), בענין מי שנולד בראש חודש טבת בשנה חסרה, שבה היה ראש חודש טבת יום אחד בלבד, ובשנת הגיעו למצוות היו שני ימים ראש חודש, אם מותר להיות שלית ציבור כליל א' דראש חודש טבת, והביא דברי הפוסקים לענין דלא בעינן מעת לעת לשעות לענין בר מצוה, ובסוף דבריו כתב: ואף על פי שהשנה שהנער נולד בה בראש חודש טבת היתה חסרה, ועכשיו השנה שלמה, לית לן בה, דמכל מקום מקצת יום אחד הוי, דאנן לא בעינן אלא שיעברו י"ג שנה שלמות אף על פי שאינן מעת לעת. ע"כ. ומתוך דבריו בתשובה שם מתבאר, דסבירא ליה להב"ח שדין זה תלוי במחלוקת הפוסקים אי בעינן מעת לעת לשעות, וכיון דקיימא לן דלא בעינן מעת לעת לשעות, הוא הדין הכא שנעשה בר מצוה בתחלת א' דראש חודש. ודבריו צריכים ביאור, שלכאורה יש לחלק ולומר דהכא חשיב יום אחד ממש, ואין זה היום שנולד בו כלל. וכן ראיתי להגר"מ מאזוז בקובץ "אור תורה" (מנחם אב תשמ"ט, סימן קנט), שהעיר כן על דברי הב"ח. וצ"ע. ומכל מקום האחרונים הביאו להלכה דברי הב"ח, עיין באליה רבה (סק"ט), ובפרי מגדים (אשל אברהם סוף סק"י), ובהגהות הגאון רעק"א לשלחן ערוך (סק"ז), ובמשנה ברורה (סק"מה), ושכן כתב גם הדרך החיים. ועיין באליה רבה שם שהעיר, שלכאורה מדברי המגן אברהם (סק"י), במה שכתב לענין נולד בא' דראש חודש כסלו, ובשנה שנעשה בר מצוה אין ראש חודש כסלו אלא יום אחד, שאינו נעשה בר מצוה אלא

בתחלת ליל ראש חודש כסלו, (ויובאו דבריו להלן בשער הציון ס"ק סד), משמע שבנידון הב"ח אינו נעשה בר מצוה עד יום ב' דראש חודש, וסיים שיש לחלק קצת. והפרי מגדים (שם), כתב לחלק בין נידון המגן אברהם לנידון הב"ח. וכן נראה מדברי השלמי ציבור (דף פ' ע"א), שהביא להלכה דברי הב"ח הנ"ל, והביא להלכה גם דברי המגן אברהם (סק"י). וכן נראה דעת הגאון רבי חיים פלאגי בכף החיים (סימן יג אות ב'), שהביא דברי השלמי ציבור להלכה. (ועיין בסידור בית עובד דיני הקדיש אות יד, שהביא דברי הב"ח להלכה, אלא שנראה שיש שם ט"ס. ודו"ק). ועיין עוד בשערי תשובה (ס"ק יא) מה שכתב בזה.

ולכאורה לפי דברי הב"ח והאחרונים הנ"ל, שיום ל' לחודש עיקרו כיום א' דראש החודש הבא, ואין עיקרו כיום אחרון של החודש הקודם, יש לומר שהוא הדין אם נולד ביום א' דראש חודש אדר בשנה פשוטה, שהוא יום ל' שבט, ושנת הגיעו למצוות היא שנה מעוברת, שאינו נעשה בר מצוה עד ליום א' דראש חודש אדר שני, דכיון שאדר שני הוא אדר העיקרי, ואותו נער נולד בא' דראש חודש אדר, אף על פי שהוא היום האחרון של חודש שבט, מכל מקום א' דראש חודש עיקרו תחלת החודש הבא, ולא סוף החודש הקודם, ולכן אינו נעשה בר מצוה ביום ל' שבט, אלא בא' דראש חודש אדר, דהיינו אדר השני שהוא אדר העיקרי. ודו"ק. וכן ראיתי בשו"ת בנין ציון חלק א' (סימן קנא) שנשאל בזה, וכתב בפשיטות שבכיוצא בזה אינו נעשה בר מצוה עד א' דראש חודש אדר שני. ע"ש. ולענ"ד י"ל ע"ד, ועדיין דין זה צ"ע, ובפרט לפי מה שכתבתי קודם להעיר בדברי הב"ח. ועיין עוד בשו"ת יד יצחק חלק ג' (סימן נד) מה שכתב בזה. וכעת אמ"א. ובספר הלכות והליכות בר מצוה (פרק א' סעיף יא) כתב בשם המהרי"ל דיסקין והגאון רבי שמואל סלאנט, שנעשה בר מצוה ביום ל' שבט, דהיינו א' דראש חודש אדר ראשון. ע"ש. וכן כתב

הלכה ברורה

נולד בראש חודש כסלו או בראש חודש מכת

כט. מי שנולד ביום א' בראש חודש כסלו, או ביום א' בראש חודש מכת, ובשנה שנעשה בר מצוה היה ראש חודש כסלו או ראש חודש מכת יום אחד בלבד, הרי הוא נעשה

בירור הלכה

הגה"מ

הגר"מ מאווי בקובץ "אור תורה" (מנחם אב תשמ"ט, סימן קנט). וע"ש. ועיין במטה אפרים (בדיני הקדיש אות ז'), ובקיצור שלחן ערוך (סימן רכא אות ד') שכתבו בכיוצא בזה לענין תענית יום פקודת השנה, שאם מת בראש חודש כסלו בשנה שבה חודש חשון חסר, יעשה יום פקודת השנה בשנים שלאחר מכן בב' בראש חודש. אולם בשו"ת פנים מאירות חלק ב' (סימן כג) פסק, שיעשה יום פקודת השנה בא' בראש חודש. והובא בשערי תשובה (סימן תקסח ס"ק טז). אלא שטעמו של הפנים מאירות שם, הוא משום דאזלינן בתר היום שבו הוא המולד או בסמוך לו. ויש לומר שטעם זה אינו שייך לענין בר מצוה. ודו"ק. ועיין בשו"ת אהל יהושע חלק ב' (סימן קח), ובשו"ת חסד לאברהם תאומים (מהדורא קמא חלק אורח חיים סימן נה). ודו"ק.

אולם לענין מי שנולד ביום ל' אדר ראשון, שהוא א' בראש חודש אדר שני, ושנת הגיעו למצוות היא שנה פשוטה, לכאורה לפי דברי המגן אברהם הנ"ל, שלענין יום פקודת השנה בכיוצא בזה אזלינן בתר יום א' בראש חודש אדר, הוא הדין לענין בר מצוה שנעשה בר מצוה בשנה פשוטה ביום א' בראש חודש אדר. וכבר נתבאר לעיל שלדעת מרן השלחן ערוך, אין לחלק בין דין יום הזכרון לפקודת השנה, לבין דין בר מצוה, ולעולם אדר שני הוא אדר העיקרי לענינים אלו. וכן מצאתי בשו"ת הלכות קטנות חלק ב' (סימן קעד) שכתב, שאשה שילדה תאומים, האחד בכ"ט באדר ראשון, והשני בראש חודש אדר שני, אותו שנולד בראש חודש נחשב לגדול שבאחים, כיון שנעשה בר מצוה חודש לפני אותו שנולד בכ"ט אדר ראשון. ע"ש. ובשו"ת שבות יעקב חלק א' (סימן ט') כתב לחלוק על